

SINDICATELE — ORGANIZAȚII FĂRĂ CARACTER POLITIC CU ROL DETERMINANT ÎN INFLUENȚAREA CALITĂȚII VIEȚII DE MUNCĂ

MIHAI GHEORGHIU

La peste doi ani de la Revoluția din decembrie 1989, în ansamblul vieții sociale din România au avut loc profunde schimbări. Ca urmare a recunoașterii și respectării, între drepturile fundamentale ale omului, al celui la liberă asociere, în vidul creat de spulberarea vechilor structuri, au apărut, curînd, noile forme de organizare, create pe baze democratice. Între acestea, sindicatele, ca organizații fără caracter politic, create cu scopul apărării și promovării intereselor profesionale, economice, sociale, culturale și sportive ale membrilor lor și a drepturilor acestora constituie o categorie de organizații ce trebuie să facă obiectul unei cercetări aprofundate, ca urmare a faptului că sînt capabile, prin influența și rolul lor, să producă efecte asupra calității vieții, în general și a calității vieții de muncă, în particular.

În anul 1990, un colectiv de trei cercetătoare din Institutul de Cercetare a Calității Vieții, au publicat în revista „Tribuna economică”, numerele 41 și 42 studiul intitulat: „Calitatea vieții profesionale — un indicator în managementul modern”.

Cu acordul autoarelor acestui studiu, vom reproduce, în citat, citeva din ideile ce se desprind din studiul semnalat, în ideea sublinierii caracterului de continuare și completare a sa prin studiul de față.

„Recunoașterea deschisă a necesității restrukturării bazelor economice ale societății românești a determinat o adevărată revoluție în preocupările de ordin teoretic și practic ale specialiștilor, preocupări centrate acum pe noțiunea de piață. Totodată, a fost unanim acceptat faptul că, în procesul transformării societății românești, factorul uman trebuie să se afle în centrul atenției, astfel încît „sacrificiul” social să fie minim.

Elementul activ, de natură motrice, al acestui amplu proces îl constituie, fără îndoială, munca. Dar pînă în prezent, în țara noastră, aceasta a fost privită numai ca o resursă economică, neglijîndu-se complexitatea ei precum și diversitatea elementelor ce sînt implicate în acest proces; munca reprezintă, în fapt, o sferă a vieții umane.

Ca urmare, considerăm că trebuie redată importanța cuvenită fiecărui element component al său, restabilindu-se echilibrul firesc între factorul uman și cel material, factori inseparabili în procesul muncii. Preponderența unuia în dauna celuilalt determină efecte negative resimțite la nivelul întregii societăți. În acest spirit, articolul de față își propune să identifice aspectele teoretice și practice ale calității vieții de muncă,

precum și să expună o sumară analiză, din acest punct de vedere, a situației din țara noastră...

... În concluzie, nu se poate vorbi de o delimitare strictă a sferei vieții de muncă, interferențele sale cu celelalte sfere ale vieții fiind multiple și, în anumite cazuri, difuze, deoarece viața se desfășoară ca un proces continuu și complex, fragmentările teoretice ale acesteia fiind insesizabile în practică.

Cadrul legislativ și instituțional constituie un element cheie al calității vieții de muncă, deoarece stabilește drepturile unui muncitor și modul cum le poate apăra de arbitrarul sau de capriciile întreprinzătorului, legislația muncii reglementează relații sociale în cadrul cărora are loc prestarea muncii, precum și raporturile sociale conexe care servesc sau derivă din organizarea raporturilor de muncă: pregătire profesională, calificare, repartizarea forței de muncă, organizarea muncii, protecția muncii, asigurările sociale, ajutorul de șomaj, organizarea și activitatea sindicatelor, reglementarea conflictelor de muncă etc.

Existența cadrului legislativ și instituțional este o condiție a respectării egale a tuturor aspectelor muncii, a desfășurării relațiilor de muncă, după „regula legii” și nu după „regula omului”, a dreptului muncitorului de a avea păreri proprii fără frica de represalii, de a păstra secretul asupra vieții lui de familie ș.a.”.

Pornind deci de la premisele avansate de lucrarea citată, vom încerca, în limita spațiului disponibil, să prezentăm o imagine sintetică asupra studiului sindicatelor ca organizații cu rol determinant în influențarea calității vieții și în special a calității vieții de muncă.

Pentru aceasta, de la bun început, se impune o analiză retrospectivă a condițiilor în care acestea au apărut, au proliferat și au evoluat după momentul istoric 22 decembrie 1989. Ne propunem apoi să prezentăm câteva date cu caracter statistic privitoare la sindicate, dat fiind numărul considerabil al acestora. Vom încheia acest studiu cu câteva observații pe marginea rolului pe care îl au în prezent și în perspectivă aceste organizații și ce influență au avut și ar trebui să aibă ele asupra calității vieții de muncă.

La finele anului 1989, România avea o populație de 23.151.564 locuitori din care, la o populație ocupată de 10.945.700 persoane, 8.023.800 persoane erau salariați cuprinși în diferite sectoare ale economiei naționale.

După cum se știe, în fosta Republică Socialistă România, toți salariații erau, fără excepție, cuprinși în sindicat, calitatea de salariat incluzând-o necondiționat și pe cea de sindicalist. În ceea ce privește organizarea sindicatelor socialiste, nu vom spune decât că acestea erau constituite într-o structură unică intitulată Consiliul Central al Uniunii Generale a Sindicatelor din România (C.C.-U.G.S.R.), regroupind uniuni generale ale diverselor ramuri ale economiei naționale.

În urma evenimentelor din decembrie 1989, ca urmare a spulberării structurilor de tip socialist și structurile sindicale existente până la finele anului 1989, au avut aceeași soartă.

Prin Decretul nr. 8/31 decembrie 1989, recunoaşterea valabilităţii legilor nr. 21/1924 şi 31/1954, care nu au fost, practic, niciodată abrogate, se creează cadrul juridic adecvat inserierii în legalitate a unor noi sindicate, apărute în mod natural, democratic, care să le substituie pe cele existente pînă acum.

Proliferarea fenomenului sindical, are o amploare demnă de luat în considerare şi susceptibilă de un comentariu pe măsură. Dacă în sfera politicului, recunoaşterea şi respectarea pluripartitismului, a stimulat proliferarea şi existenţa unui număr de peste 200 de partide pînă la finele anului 1991, în domeniul sindical fenomenul a atins proporţii gigantice, ajungînd, la finele lunii august 1991 (moment pînă la care se deţin date statistice de către noi), cifra de peste 12.118 organizaţii, ierarhizate pe mai multe niveluri de importanţă, pe care le vom evidenţia pe parcurs.

Se pune fireasca întrebare : ce argumente justifică existenţa acestui număr impresionant de organizaţii şi înregistrarea lor ca atare.

Pentru a putea răspunde, trebuie să aruncăm o privire retrospectivă asupra tabloului organizării şi structurării economiei naţionale, cadru în care aceste organizaţii s-au constituit şi care motivează, într-o oarecare măsură, numărul acestora.

Aşadar, la finele anului 1989 economia naţională era structurată pe un număr de 36 de ramuri, din care 25 ale industriei. La acestea, se adaugă învăţămîntul, cultura şi arta, ocrotirea sănătăţii şi asistenţa socială precum şi personalul civil din Ministerele Apărării Naţionale şi de Interne.

O altă explicaţie, care vine în completarea justificării proliferării fenomenului sindical, o poate constitui faptul că scopurile care au motivat constituirea respectivelor organizaţii au vizat, la nivel de deziderat, apărarea intereselor profesionale, economice, sociale şi altele de mai mică importanţă, ceea ce a motivat, de multe ori, la nivel de unitate economică, dintr-un anumit domeniu de activitate, constituirea mai multor organizaţii orientate pe criterii profesionale sau socio-profesionale diferite.

Ocaracteristică, cu particularităţi de „originalitate”, care a dominat societatea românească post-revoluţionară şi, care nu a ocolit, deci, nici sfera organizaţiilor de tip sindical, o reprezintă tendinţa de scindare şi constituire de organizaţii (indiferent de tip) opuse, aflate în postură alternativă la cele iniţial alcătuite. Incipient, instalat în sfera politicului, fenomenul a migrat, curînd, în toate celelalte segmente ale socialului, favorizat şi susţinut de o evasiprezentă stare conflictuală instalată în societatea românească post-revoluţionară, intrată într-o acută criză economico-politico-socială.

În fine, o ultimă justificare a numărului global al organizaţiilor reiese din ierarhizarea acestora pe mai multe niveluri de importanţă, ceea ce conduce în mod implicit la sporirea numărului total al organizaţiilor sindicale. Datele statistice ce stau la baza acestui studiu, evidenţiază repartiţia la nivelul celor 41 de judeţe a celor 12.118 organizaţii sindicale după cum urmează :

jud. Alba	— 274	jud. Covasna	— 93	jud. Mehedinți	— 188
jud. Arad	— 153	jud. Dîmbovița	— 128	jud. Olt	— 207
jud. Argeș	— 324	jud. Dolj	— 352	jud. Sălaj	— 148
jud. Bacău	— 335	jud. Galați	— 378	jud. Teleorman	— 260
jud. Bihor	— 333	jud. Gorj	— 225	jud. Vaslui	— 224
jud. Bistrița		jud. Hunedoara	— 351	mun. București	— 1574
Năsăud	— 200				
jud. Botoșani	— 251	jud. Maramureș	— 306	jud. Harghita	— 234
jud. Brașov	— 331	jud. Neamț	— 193	jud. Iași	— 349
jud. Brăila	— 229	jud. Satu Mare	— 198	jud. Mureș	— 248
jud. Buzău	— 210	jud. Suceava	— 348	jud. Prahova	— 386
jud. Caraș-Severin	— 216	jud. Tulcea	— 211	jud. Sibiu	— 279
jud. Călărași	— 179	jud. Vrancea	— 164	jud. Timiș	— 381
jud. Cluj	— 521	jud. Giurgiu	— 164	jud. Vâlcea	— 280
jud. Constanța	— 510	jud. Ialomița	— 183	TOTAL	12.118

Vom analiza, în amănunt, din considerente de spațiu, numai cele 1.574 de organizații sindicale înregistrate, în statisticile la care facem trimitere, pe teritoriul municipiului București, în perioada 11.01.1990 — 12.04.1991. Aceasta deoarece Bucureștiul este reprezentativ, atât din punctul de vedere al unor unități economice amplasate pe teritoriul său și care reflectă, practic, întreaga structură a economiei naționale, cât și datorită faptului că statutul de capitală a țării determină concentrarea tuturor structurilor organizatorice ce implică economicul, socialul și politicul, conducînd deci și la prezența structurilor organizatorice de tip sindical.

Constituite, în circumstanțele descrise mai sus, sindicatele de pe teritoriul municipiului București s-au înscris, în vederea dobîndirii personalității juridice, la judecătoria sectorului 1 a tribunalului municipiului București. Evidențele M.J. (Min. de Justiție) consemnează, în perioada mai sus menționată, un număr de 1.602 organizații dintre care 1.457 în 1990 și 145 în 1991. Dintre acestea 28 au fost scoase din discuție pe următoarele considerente: 1 constituie o repetare la înregistrare, 5 aparțin altor județe și, în mod normal nu ar fi trebuit să fie înregistrate în București, iar restul de 22 nu pot fi încadrabile în categoria sindicatelor (o parte), au avut dosarele respinse (și deci nu au putut dobîndi P.J.) sau din alte motive. Aceste 28 de cazuri se repartizează pe cei doi ani astfel: 19 în 1990 și 9 în 1991.

Cele 1.574 de organizații sindicale rămase se repartizează pe cei doi ani astfel: 1.438 în 1990 și 136 în 1991.

— Cele 1.438 de organizații sindicale înregistrate în 1990 sînt repartizate pe teritoriul celor 7 sectoare administrative ce compun municipiul București, după cum urmează:

— sect. 1 — 466 — sect. 2 — 209 — sect. 3 — 245 — sect. 4 — 116
 — sect. 5 — 154 — sect. 6 — 164 — S.A.I. — 70 — neîncadrate în sect. adm. — 14*

— Cele 136 organizații sindicale înregistrate pînă la 12.04.1991, sînt epartizate pe teritoriul celor 7 sectoare ale municipiului astfel:

* cele 14 organizații sindicale neîncadrabile în nici unul din cele 7 sectoare administrative aparțin personalului civil din unități ale M.Ap.N. sau M.I., care din considerente impuse de regulamentele proprii nu-și pot divulga amplasarea în teritoriu).

— sect. 1 — 46 — sect. 2 — 19 — sect. 3 — 20 — sect. 4 — 14
 — sect. 5 — 13 — sect. 6 — 13 — S.A.I. — 11

Un alt mod de interpretare a respectivelor date statistice și, care ne poate furniza o imagine a dinamicii proliferării sindicale, este situația pe luni. Astfel în 1990 avem :

— ian. — 28 — apr. — 258 — iul. — 63 — oct. — 36
 — febr. — 334 — mai — 92 — aug. — 32 — noi. — 36
 — mart. — 350 — iun. — 165 — sept. — 22 — dec. — 22

iar în 1991 :

— ian. — 26 — apr. — 20
 — febr. — 48
 — mart. — 42

Interesele pe care organizațiile sindicale își propuneau să le apere, consemnate în statute, la înființare, vizau fie interese profesionale (de breaslă), fie economice, sociale și altele de mai mică importanță. A apărut astfel necesitatea clasificării acestor organizații și a stabilirii criteriilor de ierarhizare. Astfel am ajuns să le clasificăm în 7 categorii ierarhizate pe trei trepte după cum urmează :

	1 — sindicate de „casă”	— ale unor categorii socio-profesionale — ale unor specialiști, pe diverse niveluri de pregătire — ale unor sub-diviziuni administrative sau profesionale dintr-o unitate
A. organizații sindicale primare	2 — sindicate de întreprindere	— ale totalității salariaților unei unități, fără nici un fel de discriminare pe criterii socio-profesionale
	3 — organizații sindicale mixte	— reunind mai multe sindicate „casă” sau de întreprindere, în plan teritorial (la județe)
B. organizații sindicale secundare	1 — ligi sindicale	— reunind mai multe sindicate de întreprindere aparținând aceleiași ramuri de activitate, în plan teritorial sau național
	2 — uniuni (asociații) sindicale	— reunind mai multe sindicate „casă” sau de întreprindere aparținând unor ramuri de activitate diferite, în plan teritorial sau național
	1 — federații sindicale	— reunind numai sindicate „casă”, de întreprindere organizații sindicale sau/și ligi sindicale din același domeniu, specialitate sau ramură, avind caracter reprezentativ sau nu la nivel național
C. organizații sindicale terțiare	2 — confederații sindicale	— reunind, în principiu, federații sindicale din aceeași ramură sau ramuri diferite — în unele cazuri, reunind și organizații sindicale secundare și/sau chiar primare, pe lângă federații cu caracter reprezentativ numai la nivel național

După aceste criterii generale de clasificare, cele 1.438 de organizații din 1990 se distribuie astfel :

- 490 - sindicate „casă”
- 871 - sindicate de întreprindere
- 1 - organizație sindicală mixtă
- 2 - ligi sindicale
- 8 - uniuni sindicale
- 60 - federații sindicale
- 6 - confederații sindicale

iar cele 136 din 1991 după cum urmează :

- 54 - sindicate „casă”
- 60 - sindicate de întreprindere
- 1 - organizație sindicală mixtă
- 0 - ligi sindicale
- 0 - uniuni sindicale
- 16 - federații sindicale
- 3 - confederații sindicale

Un comentariu distinct trebuie făcut privitor la formulele alese de către organizațiile sindicale în ceea ce privește stabilirea titlurilor (denumirilor) acestora. Această analiză va putea furniza indicii în privința nivelului cultural general, criteriul de organizare urmat, domeniul de referință (apartenență), eventuală tentă (de factură) politică, ba chiar, într-o oarecare măsură, starea de spirit a constituenților.

Astfel, o primă categorie o constituie acele organizații care abordează denumirea simplă de „sindicat” după care urmează o indicație referitoare fie la proveniența (profesia, categoria socio-profesională etc.) celor ce îl alcătuiesc; fie unitatea sau sub-diviziunea administrativă, profesională sau de alt tip, unde acesta funcționează; fie o denumire simbol cu rol distinctiv sau semnificativ. Aceste cazuri se inseriu în totalitate în categoria sindicatelor primare. Le putem ilustra prin câteva exemple :

- Sindicatul Institutului de Cercetare și Proiectare din Transporturi și Telecomunicații; Sindicatul lucrătorilor din Centrul de producție cinematografică Buftea; Sindicatul salariaților din Institutul de Proiectare“ Carpați”;

sau :

- Sindicatul „Aerofina”; Sindicatul sanitar Fundeni, etc.

sau :

- Sindicatul studenților de la Academia de Studii Economice; Sindicatul cadrelor didactice din Facultatea de Litere; Sindicatul corpului profesoral din Facultatea de Drept; Sindicatul operatorilor de imagine film artistic din Studioul Cinematografic București; Sindicatul maștrilor și personalului Tesa din întreprinderea „Electronica”; Sindicatul prelucrătorilor din întreprinderea „Electromontaj”; Sindicatul metrologilor din Institutul Național de Metrologie; Sindicatul salariaților din laboratorul de aparatură electronică și geofizică din Institutul de Prospecțiuni Geologice și Geofizică București; Sindicatul drumurilor din secția de reparații drumuri și construcții subterane București Sud; Sindicatul Centrului de Calcul al Centralei Sticlei și Ceramicii Fine, etc.

sau :

- Sindicatul „Titan” al lucrătorilor din silozul 23 August; Sindicatul „Speranța” al lucrătorilor democrați din I.A.P. București; Sindicatul „Libertatea” din I.A.M.C. Otopeni etc.

O a doua categorie o constituie acele organizații care, după denumirea generică de sindicat, își adaugă particula „liber”, probabil, dintr-o pornire nedeclarată, decît sub această formă, de a face o distincție, o particularizare a caracterului nou al organizației, cu rol distinctiv față de cea care existase anterior. La această categorie se reiau indicațiile referitoare fie la proveniența componentilor, fie la locul unde funcționează etc., după același model cu al categoriei anterioare. Aceste cazuri se înscriu în categoria sindicatelor primare și definesc din punct de vedere generic, în special, sindicatele de întreprindere. Le putem ilustra de asemenea prin câteva exemple :

— Sindicatul Liber „Electroaparataj” ; Sindicatul Liber al Întreprinderii „Laromet” ;
Sindicatul Liber din Întreprinderea „Steaua Roșie” etc.

sau :

— Sindicatul Liber al oamenilor muncii de la Institutul de științe biologice ; Sindicatul Liber al salariaților din Institutul oncologic ;

sau :

— Sindicatul liber al mecanicilor de locomotivă

sau, în fine :

— Sindicatul liber „Unitatea” din Întreprinderea de Exploatare Metrou

O a treia categorie, o constituie acele organizații care după denumirea generică de sindicat își adaugă particula „independent” din rațiuni similare cu ale categoriei precedente. Și la această categorie se reiau în totalitate indicațiile ce identifică proveniența acesteia. Și aceste cazuri definesc, ca și cele anterioare, din punct de vedere generic, în special, sindicatele de întreprindere. Le putem ilustra și pe acestea prin câteva exemple :

— Sindicatul Independent al Medicilor

sau :

— Sindicatul Independent al salariaților din Întreprinderea „30 decembrie”

sau :

— Sindicatul Independent al cadrelor didactice din Facultatea de Metalurgie ;
Sindicatul Independent al salariaților din Sectoarele Calde — I.M.G.B.

sau :

— Sindicatul Independent „Conect” ; Sindicatul Independent „Proiectantul” din
Centrul de Inginerie Tehnologică și Proiectare Utilaj Greu etc.

O a patra categorie, o constituie organizațiile care recurg la adăugarea asociată a ambelor particule „liber” și „independent” după denumirea generică de sindicat. Faptul denotă, prin formarea pleonastică, oarecum, obținută, (pe de o parte un grad de cultură sumară, cât și, pe de altă parte, o tendință obsesivă, pareă derivată dintr-un complex) privind sublinierea caracterului organizației, cu orice chip. În rest și la această categorie de organizații indicațiile suplimentare urmăresc aceeași regulă ca și la cele precedente. De asemenea, ele definesc generic sindicatele de întreprindere.

Exemple :

— Sindicatul Liber Independent al Întreprinderii „Automatica”

sau :

— Sindicatul Liber Independent al salariaților din I.M.G.B. ; Sindicatul, Liber Independent al meseriașilor din Întreprinderea de bere Rahova ; Sindicatul Liber Independent al lucrătorilor de la Întreprinderea comercială locală „Alimentara 1” etc.

sau :

— Sindicatul Liber Independent al compartimentului mecano-energetic al Întreprinderii „Arta Mobilei”

sau, în fine :

— Sindicatul Liber Independent „Energia” din cadrul I.D.E.B. ; Sindicatul Liber Independent „Dreptatea” din Întreprinderea de Transporturi Auto

O ultimă categorie, o constituie organizațiile care în adoptarea titlaturii, recurg la adăugarea unui grup de particule adiacente, cu rolul de a sublinia, probabil, în viziunea celor ce le compun, caracterul acestora. Și în acest caz adăugirea respectivă se practică după denumirea generică de sindicat. De asemenea și la acestea, indicațiile suplimentare urmăresc regula cazurilor precedente și respectivele organizații definesc sindicate de întreprindere. Exemple :

— Sindicatul general liber independent I.L.F. Berceni ; Sindicatul liber independent și autonom „Dreptatea” din România ; Sindicatul Independent autonom din Centrala Oficiului de Calcul — Informatică ; Sindicatul Independent autonom din Centrul de Calcul I.M.E.B., etc.

sau :

— Sindicatul Liber Democratic din C.C.E. — G.I.M.E. ; Sindicatul Liber progresist din Fabrica de Utilaj și Piese de Schimb București ; Sindicatul Liber muncitoresc și democratic „Tricodava” etc.

sau :

— Sindicatul Democrat al muncitorilor de la I.M.G.B. ; Sindicatul Democrat din SC. Fabricație Echipament pentru centrale nucleare-electrice ; Sindicatul Democrat din Institutul de Chimie-Fizică, etc.

sau, în fine :

- Sindicatul autonom „Dreptatea” din S.A. „Textila-Dacia” București

În ceea ce privește forma superioară de organizare, din punct de vedere al ierarhizării, deci organizațiile de tip federativ aici denumirile utilizate sînt mai concentrate și delinse, în general, domeniul sau ramura de apartenență. Ele pot fi ilustrate prin cîteva exemple ce nu mai necesită explicații suplimentare :

- Federația „Atomul” ; Federația „Argus” ; Federația „Star” a sindicatelor transportorilor auto din România ; Federația „Feroviarul” din Regionala C.F.R. București ; Federația sindicatelor „Sanitas” a cadrelor medii și auxiliare din București ; Federația sindicatelor „Ambulanta” ; Federația sindicală „Energomontaj”

sau :

- Federația Sindicatelor Libere din Metalurgie ; Federația Sindicatelor Libere din Construcții de Mașini ; Federația Sindicatelor Libere din Agricultură

sau :

- Federația sindicatelor C.R. din ramura vagoane ; Federația Sindicatelor Independente din construcții „Anghel Saligiu” ; Federația sindicatelor libere tehnico-economice și administrative din unitățile sanitare și balneare ; Federația sindicatelor libere „Metarom” ; Federația sindicatelor libere „Prodconsuc” ;

În fine, aflate la ultimul nivel al ierarhiei organizatorice sindicale, cel național, confederațiile, asupra cărora vom mai face observații, atît în cuprinsul lucrării de față, cît și cu alte ocazii, sînt cele care poartă, în mare măsură responsabilitatea pentru influența și capacitatea de a modifica perceptibil calitatea vieții de muncă. La peste doi ani de la înființarea primelor sindicate naturale în România, există și sînt recunoscute următoarele confederații :

- Confederația Sindicatelor Independente „Frăția”
- Confederația Națională a Sindicatelor Libere din România
- Confederația sindicatelor din transporturi „Heracles”
- Confederația sindicatelor energiei „Consenerg”
- Confederația sindicatelor libere „Cosin” din România
- Confederația sindicală Cartel „Alfa”
- Alianța Confederațivă Intersindicală — 15 Noiembrie Brașov
- Confederația Națională a sindicatelor „Construct” din România
- Confederația sindicatelor din Agricultură și Alimentație „Ceres”
- Confederația „Transtar”
- Confederația Națională a sindicatelor „Commas”
- Confederația sindicatelor din metalurgie „Metal”
- Confederația sindicatelor din învățămînt și sănătate „Fides”

Revenind asupra datelor statistice ce privesc organizațiile sindicale de pe raza municipiului București, din cele 1.574 de organizații menționate, un număr de 16 organizații, împărțite în trei grupe distincte, fac obiectul

nnui comentariu separat. O primă grupă de 10 organizații au un statut discutabil, sub aspectul încadrării lor în categoria sindicatelor. Este vorba despre :

- Federația caselor de ajutor reciproc a pensionarilor din România
- Organizația sindicatelor libere din Clubul Sportiv „Rapid”
- Sindicatul micilor meseriași din România
- Sindicatul Liber al Editorilor din România
- Sindicatul Independent al Actorilor Profesioniști
- Sindicatul Liber „Inițiativa Liberă”
- Sindicatul Liber al profesorilor de cultură fizică medicală
- Sindicatul Liber al lucrătorilor din Direcția Sportului a municipiului București
- Sindicatul liber al cluburilor de tineret din municipiul București
- Sindicatul din transporturile particulare „Parti-Taxi”

O a doua grupă, de două organizații, prezintă particularitățile unor enclave de tip sindical. Ele sînt :

- Sindicatul liber al personalului Consiliului General al Confederației Naționale a Sindicatelor Libere din România
- Sindicatul Liber al salariaților Ligii de Unitate a Sindicatelor Libere din municipiul București

A treia grupă de patru organizații prezintă, de asemenea, un pronunțat caracter bizar, prin faptul că toate cele patru organizații aparțin unei unități de patrimoniu sindical. (U.G.S.R.)

Acestea sînt :

- Sindicatul liber al lucrătorilor din Casele de Cultură și Ansamblurile profesionale ale sindicatelor libere din România
- Sindicatul independent al artiștilor instrumentiști din ansamblul artistic „Rapsodia Română”
- Sindicatul Liber din „Rapsodia Română”

și două sindicate cu denumire identică, dar cu personalități juridice distincte : primul, cu personalitate juridică acordată la 10.04.1990, iar al doilea la 10.07.1990. Toate aceste patru organizații aparțin C.N.S.L.R.

În aceeași situație și încadrîndu-se în contextul comentariului început, se află și cele două sindicate studentești, cuprinse în statistică. Problema care se pune este dacă aceste organizații pot fi considerate sau nu sindicate, dat fiind statutul social al celor ce le compun, statut care le-ar conferi, mai degrabă, caracter de asociații, eventual profesionale sau de tineret și nicidecum de sindicate, în accepțiunea dată de Legea nr. 54/1.08.1991 cu privire la sindicate.

Din considerente de spațiu, vom limita numai la atît comentariile pe marginea datelor furnizate de statistica asupra sindicatelor, propunîndu-ne să revenim, în alte ocazii, cu completări și interpretări ale multiplelor aspecte pe care le oferă și la care incită cercetătorul, fenomenul sindical. Trebuie să spunem, totodată că, analiza datelor statistice furnizate de situația din municipiul București, a fost făcută pornind de la principiul de constituire a acestuia în eșantion reprezentativ (exceptînd organizațiile de tip federativ și confederativ).

Pentru a putea face un comentariu și a trage concluzii, în privința rolului și efectului sindicatelor asupra calității vieții, trebuie să analizăm contextul în care sindicatele s-au integrat, cât și formele și relațiile dintre acestea și partenerii lor firești.

Se poate spune, în această privință, că în cei doi ani la care ne referim evoluția fenomenului sindical a avut o dinamică ascendentă, atât sub aspectul acumulărilor, cât și sub cel al structurărilor. Astfel, în primele 6 luni ale anului 1990, fenomenul a trecut prin stadiul de proliferare, însoțit concomitent și de tendința de structurare într-o rețea ierarhizată care să-i poată permite o ordonare și coordonare a activităților specifice. Putem spune că, la capătul acestei perioade, apăruseră deja primele șase confederații naționale. Faptul că sindicalismul nu era încă, în această perioadă, structurat într-o rețea ierarhizată, este demonstrat și de modul în care a evoluat și s-a desfășurat în această perioadă demersul sindical. Toate datele și informațiile atestă faptul că în această perioadă „ritualul revendicativ” a evoluat haotic. Consiliile de administrație ale unităților economice, conducerea departamentelor sau ministerelor de resort și nu de puține ori guvernul, provizoriu la acea dată, sînt efectiv asaltate de valuri de „revendicări” provenind de la toate nivelurile de reprezentare sindicală. Acționînd sub presiunea amenințărilor cu sistarea activității (greve), care de cele mai multe ori sînt puse în practică, organismele de decizie administrativă, anterior menționate, comit erori, cedînd facil în fața acestor presiuni, fapt care generează și încurajează o adevărată spirală ascendentă inflaționistă a „ritualului revendicativ”. La prima vedere, sindicatele, par a fi îmbunătățit (în această etapă) nivelul calității vieții de muncă, dar după cum se va vedea (în a doua etapă), percepția este falsă. Printr-un demers, haotic promovat și susținut, se obțin drepturi salariale și care privesc condițiile de muncă (sporuri, grupe de muncă etc.) de care anterior fuseseră private, prin efectele unor modificări de legislație. Dar caracterul haotic al demersului, creează noi închețături, ce continuă să fie sancționate (prin revendicări) de cei ce se văd defavorizați de adoptarea unor măsuri de reabilitare de care ei nu beneficiază încă.

După primele alegeri libere de la 20 mai, după instalarea noului guvern și prezentarea programului de guvernare al acestuia, la 28 iunie 1990, luna iulie constituie primul moment, din perioada post-revoluționară, în care se pun bazele unor relații de consultare între executiv și sindicate. În urma unui ciclu de 6 reuniuni de consultare, între reprezentanți ai Ministerului Muncii și Protecției Sociale și reprezentanți ai sindicatelor din toată țara, desfășurate între 6 iulie și 8 august, se pun bazele primului organism consultativ, comisia mixtă consultativă M.M.P.S. — sindicate. Cele 6 confederații naționale sindicale, existente la acea dată, preiau responsabilitatea reprezentării intereselor sindicale naționale și de susținere a lor în fața executivului prin intermediul M.M.P.S. Organismul nou creat funcționează pînă la finele anului 1990, cunoscînd chiar și o extensie, prin înființarea din luna noiembrie a încă două sub-comisii consultative cu atribuții în domeniul problemelor legate de salarizare și condiții de muncă, prima și, probleme legate de aprovizionarea tehnico-materială, a doua. Funcțiile sale se rezumă la consultări ce vizează elaborarea noului cadru legislativ ce se proiectează în această perioadă.

Datorită lipsei de interes a executivului, pe de o parte, cu privire la amendamentele propuse de sindicate și a nivelului slab și de multe ori

contradictoriu și divergent al prestației sindicatelor, pe de altă parte, la finele anului 1990 acest prim organism consultativ eșuează, sub presiunea contestării, eficienței sale, de către sindicate. (situație tacit acceptată de executiv)

În privința evoluției „ritualului revendicativ”, nici în a doua parte a anului 1990 nu se înregistrează nici o ameliorare, presiunile concentrându-se cu precădere la nivelul executivului. Ca urmare, la finele anului 1990, pe fondul nemulțumirilor generate de efectele aplicării primei etape de liberalizare a prețurilor (noiembrie) și adâncirii crizei economice, se constată o solidarizare sindicală de proporții care contestă în bloc competența executivului și cere demisia sa sub amenințarea cu greva generală la nivel național.

Cu această ocazie, este denunțată și ineficiența și caracterul artificial al comisiei consultative M.M.P.S. — sindicate, cele 7 acum, confederații sindicale refuzând să mai participe la consultări în acest cadru.

La 4 decembrie 1990 se pun bazele (în urma unei serii de 3 întâlniri cu primul-ministru în a doua jumătate a lunii noiembrie), unui nou organism consultativ, de această dată la nivelul executivului, intitulat „Comisia mixtă guvern-sindicate”.

După dezamorsarea, la 11 decembrie, a stării acut conflictuale între parteneri, prin medierea concilierii părților, (efectuată de președintele Ion Hiescu) la Palatul Cotroceni, noua comisie își începe activitatea la 12 decembrie 1990, prin repunerea în discuție a principalelor proiecte de legi din domeniul muncii.

Organismul funcționează în prima jumătate a anului 1991 dar, ca urmare a repetării practicilor folosite și la cel precedent, de către executiv, este abandonat, în a doua parte a anului, de către jumătate din componentele părții sindicale (din cele 12 confederații sindicale ce intrau în componența sa, 6 se retrag), devenind inoperant.

Lunile august, septembrie, octombrie și prima jumătate a lunii noiembrie se scurg fără a surveni vreo schimbare a situației raporturilor dintre părți. În tabăra sindicală au loc mutații, în urma unor contestări a criteriilor de reprezentativitate și a conștientizării pericolelor pe care le prezintă scindarea, sindicatele fac noi coaliții grupându-se în două facțiuni oarecum rivale pe planul relațiilor dintre ele.

Ca urmare a căderii guvernului Roman, la sfârșitul lunii septembrie și instalării noului guvern Stolojan, se pune din nou problema restabilirii legăturilor și negocierilor între părți. Executivul acceptă o a treia formulă de consultare, o comisie consultativă mixtă dublă, ca urmare a scindării ireconciliabile a partenerului sindical tradițional (cele 12 confederații naționale). Astfel, începând din 5 noiembrie se constituie o comisie mixtă consultativă guvern-sindicate în care partea sindicală este reprezentată de 9 confederații, pe de o parte și o a doua comisie națională consultativă, în care partea sindicală este reprezentată de 3 confederații sindicale constituite într-un Consiliu Național Consultativ Sindical care afirmă că este singurul organ reprezentativ la nivel național motivând aceasta prin argumentul, greu de controlat și deci și de contestat, că deține peste 80% din membrii de sindicat, cuprinși în structurile sale.

Din considerente de ordin strategic, lesne de înțeles, executivul acceptă statu-quo-ul creat și instituie o serie de consultări, cu o cadență alertă, cu cele două facțiuni sindicale vizând două obiective: contractul colectiv de

muncă la nivel național (idee avansată de către sindicate) pentru anul 1992 și problemele legate de salarizare pentru aceeași perioadă. În prezent consultările se află în plin proces de desfășurare.

În final, concluzia, care se desprinde din studiul făcut asupra efectelor induse în nivelul calității vieții și al vieții de muncă în particular, este mai degrabă defavorabilă la adresa sindicatelor, chiar dacă responsabilitatea, în privința nivelului scăzut al acestuia, nu le revine în întregime.

O primă cauză a degradării nivelului calității vieții o constituie criza economico-socială și politică pe care o traversează toate statele foste socialiste și deci și România.

Grefată pe acest fond, guvernarea, girată de un executiv (indiferent la care dintre cele două formule facem referire) care a pendulat în permanență, în strategia adoptată în relația cu sindicatele, între intransigență și cedare facilă, pe de o parte și forma de proprietate asupra mijloacelor de producție, care, nemodificându-se, nu a permis definirea corectă a noțiunii de patronat, (din care ar fi derivat și raporturi naturale între angajatori și angajați) pe de altă parte, ar constitui o a doua cauză.

În fine, sindicatele, obligate să acționeze având practic o experiență nulă, cu o organizare și posibilități de asemenea sumare, cu o strategie axată preponderent pe conflict și nu pe negociere și o tactică de tip „guerrillă”, au constituit a treia cauză a degradării continue și accelerate a nivelului calității vieții.

Toate aceste concluzii conduc la observația că, sindicatele sînt organizații cu rol determinant de influențare a calității vieții, impunînd un studiu atent și aprofundat, care să poată oferi concluzii demne de luat în considerare în adoptarea unor noi strategii în cîmpul relațiilor parteneriale ce se vor derula în viitor.